

KOMENTARZ DO TEKSTU G. BONUSIAKA „TRADYCYJNE ŹRÓDŁA UTRZYMANIA LUDÓW AUTOCHTONICZNYCH WOBEC EKSPANSJI WSPÓŁCZESNEJ GOSPODARKI NA PRZYKŁADZIE SYTUACJI MAŁYCH LUDÓW RDZENNYCH W FEDERACJI ROSYJSKIEJ” („KULTURA — HISTORIA — GLOBALIZACJA” NR 15)

Artykuł przedstawia negatywną stronę modernizacji i rozwoju gospodarczego, wywołujących nie tylko nieodwracalne zmiany w krajobrazie, ale przede wszystkim zmiany społeczno-kulturowe rdzennych narodów Rosji. Autor pokazuje, jak globalny świat przy ingerencji państwa rosyjskiego i światowych korporacji przenika w daleką przestrzeń, w której ludzie mieszkają w harmonii z naturą. Ekspansja gospodarcza zachodzi na całym globie ziemskim, ale jak autor zaznacza, w państwach demokratycznych ludom autochtonicznym łatwiej jest bronić własnych praw. To niejako zmusza mnie do refleksji i podjęcia próby znalezienia odpowiedzi na pytanie: Dlaczego w Rosji jest inaczej?

Moim zdaniem na odpowiedź składa się kilka elementów. Po pierwsze, Federacja Rosyjska *de facto* nie jest państwem demokratycznym. Mamy do czynienia z autorytaryzmem przedstawianym jako demokracja. Po drugie, jako kraj postkomunistyczny nie przeszła ona do końca fazy transformacji, a niektóre treści socjalistyczne mocno zakorzeniły się w świadomości narodowej i kulturze politycznej. Po trzecie, to nacjonalizm rosyjski, który z jednej strony jest przeżytkiem epoki imperialnej, a z drugiej wiąże się z dominacją kultury i języka rosyjskiego w ZSRR. Do tego należy zaliczyć postulaty narodowe wywodzące się z tegoż imperializmu wyrażające się w czci „Boga, Cara i Ojczyzny”, a więc kult władzy, oraz kontekst religijny i obrona własnych granic. Rosja jako państwo z największą ilością wyznawców prawosławia, mającego status oficjalnej religii państwowej, zarazem mocno przeplatającego się z tradycją kulturową, mentalnie widzi w ludach rdzennych Syberii i Dalekiego Wschodu swego rodzaju zagrożenie, więc powstaje pytanie, czy mają one równe prawa, skoro są poganami? Z pewnością nie wszyscy Rosjanie tak myślą i być może nie chcą tak myśleć, ale mamy tu do czynienia ze swego rodzaju przykładem oddziaływania pamięci zbiorowej, kształtowanej w ciągu wieków. Nie chcę tu przedstawić negatywnego wizerunku Rosjan, lecz jedynie zarysować pewien kontekst albo wręcz wskazać na pewne ukryte treści, które pośrednio wpływają na sposób myślenia. Ważny jest też kapitalizm, który funkcjonuje jako katali-

zator, wykorzystuje te treści jako elementy usprawiedliwienia strat społeczno-kulturowych zachodzących w trakcie osiągania korzyści ekonomicznych.

Dla Rosji zachowanie kultur autochtonicznych i samookreślenie narodów jest ważnym elementem polityki wewnętrznej, bowiem jest to w interesie państwa, chociażby z racji funkcjonowania ustroju federalnego i wynikających z tego problemów. W pewnym sensie mamy też do czynienia z prestiżem wielokulturowego państwa, niemniej obecnie istnieje to w postaci swoistej fikcji, gdyż rzeczywistość mało robi się, żeby te społeczności i ich kultury przetrwały. Nie jest to tylko wina rządu. Dla wielu przedstawicieli narodów rdzennych dołączenie do kultury rosyjskiej otwiera nowe horyzonty, możliwość realizacji własnych aspiracji, często więc młodzież rezygnuje ze stylu życia rodziców i dziadków, asymilując się, i zamiast łowić ryby czy polować, wyjeżdżają do Moskwy i Sankt-Petersburga żeby podjąć studia a po nich szukać tam pracy.

Podsumowując, odpowiedzi na pytanie o to, dlaczego ludy autochtoniczne Syberii i Dalekiego Wschodu nie mogą bronić swoich praw i przeżywają kryzys w związku z ekspansją gospodarczą, należy szukać nie tyle w samej globalizacji, ile bardziej w samej Rosji i zachodzących w niej zjawiskach ekonomicznych i politycznych. Kultura, choć jest bytem odmiennym od natury, niemniej jednak jest z nią związana, więc zmiany, które zachodzą w naturze, przeobrażenia eksploatowanej Syberii, wpływają również na kulturę i na odwrót. Innymi słowy, chcąc przetrwać, kultura musi ulec zmianie. Nie wiem, czy w obecnej Rosji możliwe są zmiany dotyczące społeczności rdzennych, które umożliwią ich dalsze trwanie i rozwój.